

Catedrala din cuvinte: 101 concepte pentru a înțelege religiile lumii și reîntoarcerea sacrului în cultură. Recenzie de carte

Article history:

Received: 26.10.2025

Accepted: 05.12.2025

Available online: 31.12.2025

<https://doi.org/10.56177/eon.6.4.2025.art.18>

CC BY-NC 4.0

Claudia HOREANU

Doctoral School in Communication Sciences,
University of Bucharest
claudia.horeanu@gmail.com

TITLE: "The Cathedral of Words: 101 Concepts for Understanding the Religions of the World and the Return of the Sacred in Culture. Book review"

ABSTRACT: This analysis explores Mihai Coman's „101 concepte pentru a înțelege religiile lumii” (“101 Concepts for Understanding the Religions of the World”) through a communicological and hermeneutic lens. Taking the recent consecration of the Cathedral of National Salvation as a symbolic pretext, it looks at how Coman builds a “cathedral of words,” translating the sacred into the language of culture and communication. The book presents 101 central concepts that show how world religions differ, yet also share common patterns of meaning. Coman writes in a way that is both accessible and intellectually rigorous, creating bridges between anthropology, religious studies, and semiotics. His approach reminds readers that symbolic language allows cultures to shape spiritual experience and interpret transcendence. His approach reminds readers that symbolic language allows cultures to shape spiritual experience and interpret transcendence. This perspective connects naturally with the ideas of Mircea Eliade, Rudolf Otto, Émile Durkheim, and Clifford Geertz, who each saw religion as a network of meanings within human culture. In conclusion, the book invites readers to rediscover religion as a living form of symbolic communication and as a space for intercultural dialogue in today's world.

KEYWORDS: religious communication; symbolism; sacred; hermeneutics; intercultural dialogue; Mihai Coman.

REZUMAT: Această recenzie analizează volumul lui Mihai Coman, *101 concepte pentru a înțelege religiile lumii*, dintr-o perspectivă comunicologică și hermeneutică. Având ca punct de plecare simbolic recenta consacrare a Catedralei Mântuirii Neamului, analiza examinează modul în care Coman construiește o „catedrală din cuvinte”, traducând sacrul în limbajul culturii și al comunicării. Cartea prezintă 101 concepte centrale care arată cum religiile lumii diferă între ele, dar împărtășesc totodată tipare comune. Coman scrie într-un stil deopotrivă accesibil și riguros din punct de vedere intelectual, creând punți între antropologie, studiul religiilor și semiotică. Abordarea sa le reamintește cititorilor că limbajul simbolic permite culturilor să modeleze experiența spirituală și să interpreteze transcendența. Această perspectivă se conectează în mod firesc cu ideile lui Mircea Eliade, Rudolf Otto, Émile Durkheim și Clifford Geertz, fiecare dintre aceștia concepând religia ca o rețea de semnificații în cadrul culturii umane. În concluzie, cartea invită cititorii să redescopere religia ca formă vie de comunicare simbolică și ca spațiu al dialogului intercultural în lumea contemporană.

CUVINTE-CHEIE: comunicare religioasă, simbolism, sacru, hermeneutică, dialog intercultural, Mihai Coman.

Introducere

Sfințirea recentă a Catedralei Mântuirii Neamului a (re)apins în societatea românească discuțiile despre locul religiei într-o lume dominată de tehnologie și pluralism cultural. Pentru unii, monumentul este o expresie a credinței și a continuității spirituale; pentru alții, un semn al opulenței și al puterii instituției. Dincolo de aceste perspective, Catedrala devine o manifestare vizibilă a sacrului într-un spațiu public tot mai secularizat. Ea ridică o întrebare care ghidează rândurile de față: *cum se mai poate transmite și înțelege sensul religios într-o cultură a simbolurilor fragmentate?*

Această întrebare oferă cadrul de lectură pentru analiza volumului „101 concepte pentru a înțelege religiile lumii” de Mihai Coman, publicat de Editura Polirom. Autorul, profesor universitar și cercetător în domeniul științelor comunicării, este cunoscut pentru lucrările sale despre mit, ritual și simbol, precum și pentru studiile dedicate antropologiei culturale și comunicării religioase. În această carte, autorul propune o sinteză interdisciplinară care reunește perspective din istoria religiilor,

antropologie și teoria comunicării. Lucrarea oferă cititorului o veritabilă gramatică a sacralului, un set de concepte fundamentale prin care pot fi înțelese manifestările religioase ale umanității.

Într-un context în care discursul despre religie este adesea redus la stereotipuri sau dezbateri identitare, Mihai Coman restituie limbajului religios demnitatea sa intelectuală. El abordează religiile lumii nu ca doctrine rivale, ci ca sisteme de comunicare simbolică prin care omul încearcă să exprime transcendența. În acest sens, volumul funcționează asemenea unei catedrale construite din cuvinte: fiecare concept devine o piatră simbolică, fiecare definiție – un pas către înțelegerea raportului dintre om și divinitate. Volumul nu este doar un dicționar tematic, ci o invitație la reflecție asupra modului în care sacralul continuă să se exprime și să se transforme în cultura contemporană.

Religia ca sistem de semnificație și comunicare

Unul dintre meritele cele mai evidente ale volumului *101 concepte pentru a înțelege religiile lumii* este modul în care Mihai Coman privește religia nu ca pe un fenomen static, ci ca pe un sistem viu de semnificații.¹ Autorul nu compară dogme sau instituții. El observă cum oamenii, în culturi diferite, comunică și traduc sacralul – uneori prin ritual, alteori prin narațiune, imagine sau gest. În viziunea sa, religia nu este doar o expresie a credinței, ci un limbaj prin care sensul transcendent devine inteligibil în viața de zi cu zi.

Această abordare continuă tradiții teoretice importante din sociologie și antropologie. *Émile Durkheim* a arătat că formele religioase sunt expresii colective ale conștiinței sociale, prin care comunitatea își reafirmă coeziunea și valorile.² *Mircea Eliade* a mers mai departe, considerând sacralul o categorie ontologică – un mod de a fi în lume care oferă sens existenței.³ *Clifford Geertz* a văzut religia ca un sistem cultural de semne.⁴ Prin aceste semne, societatea își fundamentează ordinea morală și emoțională. Mihai Coman continuă această linie, dar o aduce în actualitate, analizând mecanismele prin care simbolurile religioase circulă, se resemantizează și devin parte a discursului mediatic contemporan.

Este interesant cum autorul reușește să îmbine rigoarea academică cu claritatea explicativă. Cititorul descoperă o gramatică a sensului religios, accesibilă și coerentă, care oferă instrumente de înțelegere, nu simple definiții. Cartea funcționează ca un exercițiu de alfabetizare simbolică, invitând la reflecție asupra felului în care omenirea a exprimat, de-a lungul timpului, ideea de divinitate.

Ceea ce impresionează în demersul lui Mihai Coman este echilibrul dintre analiză și interpretare. El nu impune o viziune definitivă asupra fenomenului religios, ci deschide un dialog între perspective – semiotică, antropologică, teologică și culturală. În acest fel, volumul devine un spațiu de reflecție interdisciplinară, unde sensul nu este fix. Religia apare, astfel, ca un act de comunicare simbolică: un proces prin care omul caută să dea formă invizibilului și să-l împărtășească celorlalți.

Dimensiunea hermeneutică a sacralului

În centrul demersului lui Mihai Coman se află convingerea că religia trebuie înțeleasă nu doar prin structurile sale sociale sau rituale, ci și prin actul de interpretare.⁵ Fiecare concept analizat în volum este o invitație la o lectură hermeneutică, la redescoperirea sensurilor care se ascund în spatele limbajelor sacre. Din această perspectivă, studiul religiilor devine un proces de traducere simbolică, în care cuvintele, imaginile și gesturile funcționează ca texte ce trebuie citite, nu doar observate.

Mihai Coman adoptă o poziție apropiată de cea a lui Paul Ricoeur, pentru care interpretarea simbolului este o formă de acces la realitatea profundă a existenței.⁶ Hermeneutica sacralului, în viziunea ambilor autori, nu urmărește să reducă mitul la explicații sociologice, ci să descopere în el o gramatică

¹ Mihai Coman, *101 concepte pentru a înțelege religiile lumii* (Polirom, 2024).

² Émile Durkheim, *Formele elementare ale vieții religioase* (Polirom, 1995).

³ Mircea Eliade, *Sacralul și profanul* (Humanitas, 2025).

⁴ Clifford Geertz, *Interpretarea culturilor* (Tact, 2014).

⁵ Coman, *101 concepte*.

⁶ Ricoeur, Paul. *The Symbolism of Evil*. Boston: Beacon Press, 1967.

a sensului. Sacrul este astfel înțeles ca o experiență mediatore între vizibil și invizibil, între istorie și transcendență. Mihai Coman reia acest concept, dar îl transpune în limbajul comunicării: sacrul nu mai este doar un sentiment, ci un act cu o anume semnificație, o formă de dialog.

Este remarcabil modul în care autorul reușește să lege analiza religioasă de teoria comunicării. Arată că înțelegerea religiei implică și înțelegerea limbajului prin care aceasta se transmite. Astfel, cartea devine mai mult decât un compendiu teoretic: este o cartografie a interpretării, o încercare de a arăta cum sensurile religioase se nasc, se transmit și se transformă în timp. Cartea devine o formă de hermeneutică aplicată, care reface legătura dintre științele comunicării și reflecția spirituală.

Religie, comunicare și spațiul public

Catedrala Mântuirii Neamului, sfințită recent, a devenit un simbolic românesc al credinței. Deși construcția continuă, momentul sfințirii a readus în spațiul public dezbaterile despre sensul religiei. Pentru unii, Catedrala reprezintă o expresie a credinței și a unității naționale; pentru alții, un semn al disproporției dintre fastul instituțional și nevoile reale ale comunității. Dincolo de aceste poziții, edificiul este un loc unde simbolul religios întâlnește discursul social și comunicarea publică.

Privită din perspectiva cărții lui Mihai Coman, Catedrala devine un act de comunicare simbolică. Ridicarea ei nu este doar un proiect arhitectural, ci un proces de producere de sens, în care imaginea, ritualul și mesajul mediativ se împletesc. Prin dimensiunea ei vizuală, Catedrala transformă sacrul într-un mesaj transmis prin canale moderne – presă, televiziune, rețele sociale. În acest fel, religia intră într-un spațiu comunicativ global, în care semnificațiile se renegociază constant.

Este interesant că, într-o epocă dominată de imagine și fragmentare, construcția Catedralei pare să sugereze o reunificare a sensului. Ea comunică nu doar credința, ci și o nevoie de coerență și de memorie colectivă. Din acest punct de vedere, edificiul poate fi interpretat ca o formă contemporană de mit fondator, comparabilă cu narațiunile despre început și identitate din religiile arhaice. Totodată, reacțiile publice – entuziaste sau critice – arată că sacrul rămâne un subiect activ al dialogului social, nu o reliquă a trecutului.

Prin raportarea la această realitate, volumul lui Mihai Coman capătă o semnificație suplimentară. Cartea nu discută direct cazul Catedralei, dar oferă conceptele necesare pentru a o înțelege: simbol, ritual, memorie, mit, comunicare. Într-un fel, ceea ce arhitectura exprimă prin piatră, Mihai Coman exprimă prin cuvinte. Ambele propun o „catedrală a semnificațiilor”, un spațiu unde limbajul religios, imaginarul social și reflecția culturală se întâlnesc.

Concluzie

Volumul „101 concepte pentru a înțelege religiile lumii” se impune ca o lucrare de referință nu doar pentru studiul religiilor, ci și pentru științele comunicării. Mihai Coman propune o lectură care depășește frontierele disciplinare, reușind să traducă fenomenul religios în limbajul semnificațiilor culturale. Cartea invită la reflecție asupra modului în care sacrul este perceput, reprezentat și transmis, într-o epocă modernă, dominată de tehnologie. Prin claritatea conceptuală și prin deschiderea interpretativă, lucrarea devine un instrument de alfabetizare simbolică – o introducere în înțelegerea sensurilor care leagă lumea umană de cea transcendentă.

Sfințirea recentă a Catedralei Mântuirii Neamului oferă un exemplu concret al modului în care aceste concepte pot fi aplicate. Evenimentul a reactivat discursurile despre identitate, credință și spațiu public, demonstrând că religia nu a dispărut din modernitate, ci s-a reconfigurat ca formă de comunicare. Edificiul devine astfel o imagine vie a ideilor discutate de Mihai Coman: un loc unde sacralul și profanul dialoghează, unde simbolul se materializează în arhitectură, iar credința se exprimă prin limbaj vizual.

Într-un plan mai amplu, lucrarea sa amintește că sensul religios nu poate fi înțeles în afara proceselor de interpretare și comunicare. Religia rămâne o experiență de semnificare, iar actul de a o studia devine un gest hermeneutic. Într-o cultură în care semnele se multiplică și sensurile se disipă, volumul sugerează o posibilă cale de regăsire: aceea a înțelegerii simbolice. Cartea nu oferă răspunsuri definitive, ci deschide un spațiu de gândire. În acest sens, ea poate fi citită ca o „catedrală de idei”, unde cuvintele devin forme ale credinței în puterea sensului.

References:

- Coman, Mihai. *101 concepte pentru a înțelege religiile lumii*. Polirom, 2024.
Durkheim, Émile. *Formele elementare ale vieții religioase*. Polirom, 1995.
Eliade, Mircea. *Sacru și profanul*. Humanitas, 2025.
Geertz, Clifford. *Interpretarea culturilor*. Tact, 2014.
Ricoeur, Paul. *The Symbolism of Evil*. Boston: Beacon Press, 1967.

BIONOTE:

Claudia Horeanu is a PhD candidate at the Doctoral School of Communication Sciences, University of Bucharest, Romania. Her academic background combines communication studies with medieval history and the history of mentalities. She has a long-standing interest in the intersections between cultural imagination, myth, and media. Her doctoral research explores the image of Vlad the Impaler (Țepeș), also known as Dracula, in popular culture, from an interdisciplinary perspective that includes history, anthropology, and semiotics. She is particularly interested in how historical figures become cultural symbols and how media narratives shape collective memory in contemporary society.